

taró i significa «calma xitxa»; mai no he sentit cosa semblant a Sant Pol on he passat anys tractant amb els pescadors: allà això es diu *xumaina*, i sobretot *calma sangrenta*. I el nom català antic i clàssic fou *ALBAINA*, que també s'aplicava a la boirina que acompanya aquesta calma; si el mot ha existit pot haver estat copiat inexactament, i per ventura resultar de la combinació indicada; però advertim que ni el públic ni els filòlegs en poden fer cas.

Goir, V. *gaurir* (GOIG) *Goita*, *goitar*, V. *guaitar* *Goix*, V. *guaixar* *Goixac*, sembla una deformació de *goixat* 'cortina adornada amb flors' (GUAIXAR) amb influència de *xerrac*, altre estri de Setmana Santa *Goixada*, *goixar*, *goixes*, *goixetó*, *goixo*, V. *guaixar* *Goixó* i *goixí*, V. *oi*

GOJA, 'dona d'aigua, fada', que sembla haver significat primitivament 'donzella' tenint en compte el seu derivat *GOJAT* 'xicot' (i 'enamorat, promès'); mot comú amb el llgd. i gascó ant. i mod. *goja* (*goujo*) 'noia' i *goujat* 'noi', que també apareix en parlars francesos; origen desconegut, probablement pre-romà; en tot cas no pot venir de l'hebreu *goj* 'poble', 'gent', 'gentil', hebreu mod. *goja* 'serventa no jueva'. □ 1.ª *doc.*: *gojat*, 1566; *goja*, 1889, Verdaguier; en llengua d'oc tots dos ja apareixen cap als Ss. XIII-XIV.

En català el femení —del qual ha de ser derivat el masculí *gojat*— només el trobem com a nom comarcal i poètic de les fades (no registrat més que en diccionaris recents).

En el qual va deixar Verdaguier una marca immarcescible. «Lo que mirau —li diu— no són congestes: / són los mantells d'armini de les fades / --- / —Trigaré a ser-hi?— febroscenc demana. / —Galopant --- / podeu tornar ací primer que l'alba— / --- / En un pradell al cim de la carena, / Gentil veu la regina, coronada / --- / —Si vols volar pel cel, tindràs mos somnis, / si pel fil de les serres, ma carrossa: / En Canigó tu ets presoner des d'ara / mes Canigó l'Olimp és de les *goges!*»; «Gentil passa la Tet / de la fada en la carrossa / --- / De la cova de Sirac / ja's rumbegen per l'entrada, / com una barca en un llac / hont les *goges* fan bugada»; / «*Chor de goges fent la sardana*. Montanyes regalades / són les de Canigó, / elles tot l'any floren, / primavera y tardor. / *La goja de Mirmanda*. Quan Barcelona era un prat / ja Mirmanda era ciutat / ---»; «*La de Banyoles*. Tota la nit he filat / vora l'estany de Banyoles, / al cantar del rossinyol, / al refilar de les *goges*: / mon fil era d'or / d'argent la filosa, / los boscos veïns / m'han pres per l'aurora»; «*La fada de Mirmanda; passatge d'Annibal*. Les *goges* de Mirmanda, de Vallespir y Alberes / aquell matí dançàvem en lo Bosquet dels Horts / ---» (*Canigó* II, 176; VI, 8, 249, 255, 348; VII, 25).

La ressonància de tants versos inoblidables hagué de ser molt gran i tan immediata, que ja no podem assegurar si el barceloní Pons i Massaveu, en el seu llibre publ. el mateix any, parlant de la Segarra, fa tornaveu a un ús local, o al de *Canigó*: «Si no t'haguesses

mogut de lo que t'ha manat la *goja*, avuy fóram feliços (*Trascant p. l. S.*, 25); Amades, *BDC* xv, 1. El cas és que ni en usos humans i pedestres, ni en els imaginatius i rondallístics, jo no he sentit mai el mot si no és en el Gironès.

En aquesta comarca sí que és viu i pertanyent al fons de la mítica popular, i sempre en el sentit de 'fada', però específicament 'dona d'aigua'. «A l'Estanyol de la Centra, hi havia les *goges* de les Tunes» (més exactament una part d'elles), em contaven a Porqueres, prop de Banyoles (1964); a Madremanya m'ensenyaven des de lluny el *Káy da lèz gòzès*, que diuen si fa cap subterràniament a Celrà, on emergiria de terra, però a Madremanya «sabien» que elles ixen per allà quan van a rentar, com solen, a la Riera de Vilers (1964), a la Gorga de l'Amolet; i també ho vaig sentir en algun altre lloc de la comarca, pronunciat sempre amb ò oberta; *AlcM* esmenta la *Cova de les Goges* de Sant Julià de Ramis, i la *Pedra de les Goges*, monolit de Sta. Cristina d'Àro, noms que jo també tinc anotats.

En canvi no tenen cap fonament les accs. *b* i *a*, forjades per *AlcM* 'dona bella i trapassera' (s'escau ser-ho en el passatge que cita de VCatalà, cosa sense valor, entre altres raons perquè Cat. Albert no és de fiar, com és sabut, quant al llenguatge popular); i menys 'dona grossa', fundada només en els detestables diccionaris de Saura i Lab-Salvat (de valor nul com és sabut, el mot manca en totes les eds. del Lab., responsables) i en un atansament al mall. vg. *goixo*, *-xa* 'gras, inflat' (pron. vulgar d'un derivat de GUAIXAR sense cap relació amb això), idea enterament fantàstica i àdhuc ridícula.

El masculí *gojat* té més tradició catalana. Ja el recolliren els diccs. Belv. i Lab. 1839, definint «m., mozo, *juvenis*», «jove, galan, *mozo*». També va usar-lo Verdaguier, i no sols en *Canigó*, on precisament mostra el context la consciència de l'autor del nexa semàntic i morfològic que lliga els dos mots. Tornant de la gran cavalcada pirinenca: «al peu del Canigó les daines guia, / on ja la *Goja* el seu *gojat* voldria, / tement que un altre amor no l'hi robàs» (IV, 413). Però altrament també va usar-lo ja en l'*Atl.* de 1877: «De gessamí y vidalba darrera un cortinatge, / sa mare, per llentiscles en flor encobertats, / prop del seu buyt, guarnia'ls set llits de nuviatge, / pus de boda ab adressos ja arriban sos *gojats*» (II, 35d). Aquest no és doncs mitològic sinó el galant jove, el nuvi, el xicot o promès.

I és que el mot masculí ja s'havia usat força, almenys en poesia popular: «Dic-te, *gojat*, que no 't conec: vés-te'n d'aquí» en les *Cobles del cavaller y la pastora*, que Ag. tragué d'un plec imprès a Barcelona el 1566; «pues, *gojat*, què vols que't diga si tu mateix ja sabs qu'és?» en unes cobles posteriors citades pel mateix dicc. i encara una altra cita (de St. Feliu de Pallerols?), i com a viu a Sagàs (Berguedà) en el sentit de «enamorat; joven, galán».

Tot mots vius, en Coromines, és segur que no l'aprengué a Barcelona, car és ben estrany al cat. central, on sona molt foraster, però sé que el tenia viu de l'ambient empordanès (juvenil, amical i familiar), justa-